

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

д.е.н., доц. Волохова І.С.

- ||_ 20 p.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси та кредит»

за темою:

«Становлення та розвиток міжбюджетних відносин в Україні»

Виконавець

студентка _____ ЦЗФН _____ факультету _____

Демиденко Юлія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук

(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Людмила Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Демиденко Юлії Ігорівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

«Становлення та розвиток міжбюджетних відносин в Україні»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес регулювання міжбюджетних відносин.

У роботі розглядаються теоретичні засади організації міжбюджетних відносин. Досліджується практика та проблематика розвитку міжбюджетних відносин в Україні. Пропонуються заходи щодо вдосконалення міжбюджетних відносин у контексті забезпечення їх самодостатності місцевих бюджетів.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів; бюджетне регулювання, міжбюджетні відносини.

ANNOTATION

the final work on the education of bachelor's degree

Demydenko Y.

«Formation and development of inter-budgetary relations in Ukraine»

Odessa National University of Economics

c. Odessa, 2018

Final work consists of three sections. The object of study is process of the regulation of inter-budgetary relations.

The work considers the theoretical foundations of the organization of inter-budgetary relations. The practice and problems of inter-budgetary relations in Ukraine were analyzed. Ways of improvement of inter-budgetary relations in the context of provision of financial self-sufficiency of local budgets were proposed.

Keywords: revenues of local budgets, expenditures of local budgets; budgetary regulation; inter-budgetary relations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН.....	6
1.1. Соціально-економічна сутність міжбюджетних відносин.....	6
1.2. Теоретичні моделі організації міжбюджетних відносин.....	13
1.3. Організація міжбюджетного вирівнювання	21
РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	28
2.1. Особливості розвитку міжбюджетних відносин та проблеми реалізації сучасних новацій бюджетного регулювання	28
2.2. Діагностика стану фінансової самодостатності місцевих бюджетів	47
2.3. Міжбюджетні трансферти як інструмент бюджетного регулювання.....	52
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОДОСТАТНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	60
3.1. Зарубіжний досвід вдосконалення міжбюджетних відносин та його впровадження в українську практику.....	60
3.2. Напрямки розвитку системи міжбюджетного регулювання у контексті забезпечення фінансової самодостатності місцевих бюджетів	66
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

В умовах розбудови ринкової економіки та розвитку демократії визначальне місце займають питання щодо максимального задоволення потреб суспільства благами в достатній кількості та визначеної якості. Проте, розвиток бюджетної системи в напрямку вдосконалення міжбюджетних відносин з огляду на децентралізацію управління місцевими фінансовими ресурсами гальмується як шляхом зволікання прийняття відповідних законодавчих актів, так і шляхом фактичного обмеження прав органів місцевого самоврядування.

Основними проблемами місцевого самоврядування в Україні, які потребують негайного вирішення, є значна перевага делегованих повноважень, постійна недостатність фінансових ресурсів для їхньої реалізації.

Від особливостей організації системи міжбюджетних відносин залежить ступінь фінансової самостійності органів місцевого самоврядування (децентралізація влади). Метою відносин є забезпечення гарантованого рівня надання суспільних благ на всій території країни. Проте, ефективність відносин між ланками бюджетної системи міститься не в рівні збалансування місцевих бюджетів унаслідок бюджетного вирівнювання, а в сприянні соціально-економічного розвитку територій, а також зростанні добробуту населення.

Актуальність дослідження полягає насамперед у здійсненні бюджетної реформи, яка передбачає самостійність місцевих бюджетів та розвиток процесів децентралізації в умовах бюджетного унітаризму.

Серед вітчизняних науковців, які вивчають міжбюджетні відносини, варто назвати С.Буковинського, В.Гейця, О.Кириленко, В.Кравченко, І.Луніну, В.Опаріна, С.Слухaya, Л.Тарантул, В.Федосова, І.Чугунова, С.Юрія, В.Асадчева, В.Алієва, Н.Бабій, І.Волохова та ін.

Однак, маючи певні напрацювання у цій царині, динамічність розвитку бюджетних відносин в Україні та реалізація бюджетних реформ щодо впровадження фіскальної децентралізації потребують поглиблення теоретичних засад та вдосконалення існуючих процесів організації міжбюджетних відносин.

Метою роботи є поглиблення теоретичних основ міжбюджетних відносин

та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо напрямків їх вдосконалення в контексті підвищення фінансової самодостатності місцевих бюджетів.

Для досягнення поставленої мети варто вирішити такі завдання:

- розкрити соціально-економічну сутність міжбюджетних відносин;
- вивчити теоретичні моделі організації міжбюджетних відносин;
- обґрунтувати організаційні засади міжбюджетного вирівнювання;
- визначити особливості розвитку міжбюджетних відносин та проблеми реалізації сучасних новацій бюджетного регулювання;
- здійснити діагностику стану фінансової самодостатності місцевих бюджетів;
- проаналізувати тенденції міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання;
- узагальнити зарубіжний досвід вдосконалення міжбюджетних відносин та визначити можливості його впровадження в українську практику;
- надати пропозиції щодо напрямків розвитку системи міжбюджетного регулювання у контексті забезпечення фінансової самодостатності місцевих бюджетів.

Об'єктом дослідження є процес регулювання міжбюджетних відносин.

Предмет дослідження – фінансові відносини, що утворюються з приводу перерозподілу частини вартості ВВП між різними рівнями бюджетної системи.

Інформаційною базою дослідження є Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, статистичні дані Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України та Державної казначейської служби України, інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації системи міжбюджетних відносин України, періодичні видання.

Методами, що використовувалися у ході дослідження, є діалектичний метод наукового пізнання, системний та комплексний підходи до вивчення теоретичних аспектів формування міжбюджетних відносин, в межах якого в

роботі використовувались методи концептуального аналізу та синтезу, динамічних порівнянь, графічного зображення.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та чотирьох додатків. Основний обсяг роботи складає 75 сторінок, містить 14 рисунків та 5 таблиць. Список використаних джерел складається зі 74 найменування на 8 сторінках.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру:

1. Встановлено, що поняття міжбюджетних відносин є багатограним, оскільки останні можна трактувати з різних точок зору, а саме як економічну категорію; з точки зору організаційного аспекту; як правову категорію. Призначення міжбюджетних відносин полягає у вирівнюванні вертикальних і горизонтальних дисбалансів.

2. Досліджено теоретичні моделі міжбюджетних відносин, в основі яких лежить інституціональний підхід до визначення організаційних основ фінансових відносин між державними і місцевими органами влади, пов'язаний з певною державною політикою щодо розподілу доходів і видатків між рівнями бюджетної системи. Встановлено, що у джерелах визначаються такі моделі взаємодії органів влади різних рівнів бюджетної системи, як: модель кооперативного федералізму; модель ідеального федералізму (або дуалістичного федералізму); модель внутрішньодержавного федералізму (або пов'язана модель); модель міждержавного федералізму (або розділяюча модель).

3. Визначено, що система вирівнювання, по-перше, спирається на формульний підхід, а по-друге - повинна відповідати таким принципам: справедливість розподілу, де передбачається однакове ставлення до бюджетів з аналогічними бюджетними потребами; передбачуваність, тобто місцеві органи влади повинні мати змогу складати та планувати бюджет на майбутні періоди, а це можливо лише за умови, якщо трансфери забезпечуватимуть стабільні притоки ресурсів протягом тривалого часу; жорсткі бюджетні обмеження (показники повинні перебувати поза впливом з боку місцевих органів влади); простота; безумовність, тобто метою трансфертів вирівнювання є вирівнювання спроможності або здатності органів місцевої влади забезпечувати надання приблизно однакових рівнів бюджетних послуг за

порівнянних ставок податків .

4. Особливості розвитку міжбюджетних відносин в Україні полягають в історично укладеній системі взаємодії між державним і місцевими бюджетами, яка виявляється у запровадженні запровадженням інститутів виконавчої влади та місцевого самоврядування, визнання принципу їх правової, організаційної та фінансової автономії; скасування принципів підпорядкованості в системі місцевих рад; запровадження "вертикалі" виконавчої влади в Україні; запровадження нової низової ланки в системі місцевого самоврядування - територіальної громади; розмежування функцій, повноважень, сфер відповідальності між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; визначення особливого статусу столиці України - м. Київ та Автономної Республіки Крим; установлення державного та адміністративно-територіального устрою України.

5. Доведено, що існуюча система формування місцевих бюджетів має низку серйозних проблем: нестабільність доходної бази; другорядність місцевих податків і зборів порівняно із загальнодержавними; недостатнє фінансування з державного бюджету; наявність місцевих податків, витрати на адміністрування яких перевищують надходження від них; невеликий перелік місцевих податків і зборів порівняно з іншими країнами; незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів і, як наслідок, низька їх питома вага в доходах місцевих бюджетів.

6. Визначено, що реформа децентралізації здійснила значний вплив на укріплення самодостатності місцевих бюджетів. Змінивши стару систему збалансування місцевих бюджетів через систему вирівнювання на систему стимулювання територіальних громад для саморозвитку, реформами передбачалося забезпечити автономність місцевих бюджетів через укріплення їх самодостатності. Проте, не дивлячись на досить значні перетворення в системі перерозподілу між бюджетами залежність місцевих бюджетів від державного лишається досить сильною.

7. Взявши до уваги досвід зарубіжних країн в Україні доцільно провести реструктуризацію доходів у таких напрямках:

- удосконалити порядок нарахування й сплати основного податкового джерела місцевих бюджетів – податку з доходів фізичних осіб шляхом оптимізації бази оподаткування, раціоналізації системи пільг, насамперед податкових соціальних пільг, зарахування податкових сум до бюджетів територіальних громад за місцем знаходження платника, а не податкового агента;

- забезпечити фінансову стійкість, самоокупність і самофінансування інститутів комунальної власності, що надають низку житлових, комунальних, транспортних послуг, шляхом запровадження ринкових відносин у комунальному секторі.

8. Для подальшого реформування системи міжбюджетних відносин доцільно:

- забезпечити прозорість і збалансованість бюджетного процесу та сприяти стимулюванню органів місцевого самоврядування до нарощення власної дохідної бази;

- розробити галузеві стандарти з надання медичних та освітніх послуг з метою підвищення їх якості, що дасть змогу забезпечити перехід від кошторисного фінансування бюджетних закладів до фінансування саме публічних послуг відповідно до їх визначеного переліку, а вже на їх основі проводити розрахунки обсягів освітньої та медичної субвенцій;

- вдосконалити формульні розрахунки базової та реверсної дотації чинний порядок розрахунку не передбачає можливість здійснення перерахунку обсягу цього трансферту внаслідок зміни основних показників (наявне населення, надходження податку на прибуток, ПДФО), які можуть відбуватися протягом року, що може призвести до недовиконання плану податкових надходжень і отримання необґрунтованого обсягу дотації;

- розробити заходи щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату для залучення капіталів в економіку регіонів, що надасть можливість розвивати реальний сектор і створювати нові робочі місця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юрій С.І. Бюджетна система: Навчальний посібник / С.І. Юрій, Й.М. Бескид, В.Г. Дем'янішин та ін. К.: НІОС, 2000. - 400 с.
2. Гапонюк М., Бюджетна реформа в Україні / М. Гапонюк, А. Буряченко // Економіка, фінанси, право. - 1990. - №1. – С. 17-22.
3. Игудин А.Г. Межбюджетные отношения и реформа местного самоуправления / А. Г. Игудин // Финансы. – 2006. – №7. – с. 11–15.
4. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / І. С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.
5. Бабич А.М. Государственные муниципальные финансы / Бабич А.М., Павлова Л.Н – М.: Финансы, 1999-250с.
6. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: [навчальний посібник] / О. О. Сунцова.– К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 560 с.
7. Кравченко В. І. Фінанси місцевого самоврядування України: проблеми становлення (1989-2001) / В. І. Кравченко / Ін-т упр. і самовряд. – К. : Вид. Дім «КМ Academia», 2001. – 460 с.
8. Воробьев Ю.Н. Межбюджетные отношения в Украине / Ю.Н. Воробьев, И.В. Усков. – Симферополь : Ариал, 2010. – 276 с.
9. Бежаев О.Г. Межбюджетные отношения: теория и практика реформирования / Под ред. д.э.н. М.А. Яхьяева. – М.: Экзамен, 2001. – 128 с.
10. Колесов А. С. Межбюджетные отношения: сущность и пути совершенствования / А. С. Колесов // Финансы. – 2002. – № 2. – С. 3–6.
11. Лирик О. Поняття та сутність міжбюджетних відносин / О.Лирик // Наукові праці НДФІ : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НДФІ, 2008. – № 1 (16). – С. 13–22.
12. Жаліло Я. А. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання [Текст] : аналіт. доп. / О. О. Молдован, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко. — К. : НІСД, 2010. — 72 с.

13. Загородський В.с. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку : [монографія] / В.С. Загородський. _ Х : ВД ІНЖЕК, 2008. – 288 с.
14. Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
15. Юрій С.І., Дем'янишин В.Г. Буздуган Я.М. Антологія бюджетного механізму: Монографія. / С.І. Юрій, В.Г. Дем'янишин, Я.М. Буздуган // – Т.: Екон. думка, 2001. – 250 с.
16. Каун О.Б. Концептуальні засади формування механізму міжбюджетних відносин в Україні / О.Б. Каун // Фінанси України. – 2001. – № 6. – С. 31–38.
17. Шевченко О.В. Зміни бюджетно-податкового регулювання регіонального розвитку: перші підсумки / О.В. Шевченко // Аналітичні записки щодо проблем та подій суспільного розвитку, НІСД. – 2011. – Листопад. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/647>.
18. Ковалюк О.М. Методологічні основи фінансового механізму / О.М. Ковалюк // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 51–59.
19. Бак Н.А. Міжбюджетні стосунки як складова бюджетного регулювання // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С. 78 – 82.
20. Петленко Ю.В. Місцеві фінанси /Навчальний посібник. - К.: МАУП -2003.- с.96.
21. Другова Ю. В. Бюджетный федерализм: правовой аспект/ Ю. В. Другова / Автореферат дис. канд. юрид. наук. – М.: 1999. – 28 с.
22. Шестопалова Л.М. Форма державного устрою як матриця соціального розвитку / Л.М. Шестопалова // Форум права. – 20154. - №1. – С. 526-531.
23. Птицын В. И. Бюджетный федерализм и совершенствование межбюджетных отношений/ В. И. Птицын // Финансы. – 1996. – № 9. – С. 7 – 11.
24. Подпорина И. В. Межбюджетные отношения и бюджетное регулирование/ И. В. Подпорина // Финансы. – 1999. – № 10. – С. 17–20.

25. Богачева О. В. Становление российской модели бюджетного федерализма / О. В. Богачева // Вопросы экономики. – 1998. – № 8. – С. 32
26. Гетманець О.П., Коробцова Д.В. Принципи бюджетного права України: Монографія – Х. : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017 – 268 с/
27. Зубріліна В. В. Міжбюджетні відносини: теоретичні підвалини та практика сьогодення / В. В. Зубріліна // Економіка і управління. – 2014. – № 2. –С. 102–109.
28. Децентралізація як основний інструмент реформування державного управління в країнах Центрально східної Європи (на прикладі Словацької республіки та республіки Польща) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apdup/2011_2/2-5-20.pd
29. Місцеві фінанси : підручник / за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
30. Дробот Я.В. Вибір моделі державного управління міжбюджетними відносинами в Україні. / Я.В. Дробот, Качула У.С. // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 9 (1).- 2015. – С. 9-16/
31. Кравченко В. І. Фінанси місцевого самоврядування України: проблеми становлення (1989-2001) / В. І. Кравченко / Ін-т упр. і самовряд. – К. : Вид. Дім «КМ Academia», 2001. – 460 с.
32. Данченко, Е.Г. Формирование местных бюджетов в условиях развития бюджетного федерализма / Е.Г. Данченко // Тенденции развития финансово-кредитного механизма в Российской Федерации: сб. науч. трудов; Южно-Рос. гос. ун-т экономики и сервиса. - Шахты: Изд-во ЮРГУЭС, 2009. - С.24.
33. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
34. Лукьяненко І. Системне модулювання показників бюджетної системи України. Принципи та інструменти : монографія / І. Лукьяненко. – К. : Києво-Могилянська Академія, 2004. – 541 с.

35. Проказа Т.В. Регулювання міжбюджетних відносин шляхом використання міжбюджетних трансфертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Prokaza.pdf.
36. Бондарук, Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні [Текст] / Т. Г. Бондарук; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування. — К., 2009. — 608 с.
37. Мацелик М. О. Фінансове право : навчальний посібник / М. О. Мацелик, Т. О. Мацелик, В. А. Пригоцкий. – К. : Знання, 2011. – 815 с
38. Вдовічен В. Принципи та функції фінансово-правової відповідальності за порушення законодавства в сфері виконання бюджетів за доходами / В. Вдовічен // Публічне право. – 2016. – № 1(21). – С. 141–146.
39. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2018. – №10. – С. 10-31.
40. Тарангул В. Д. Принципи правового регулювання міжбюджетних відносин / В. Д. Тарангул // Європейські перспективи. – 2012. – № 2, ч. 2. – С. 77 – 82.
41. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід : посібник / [В.В. Толкованов, Р. Герцог, А.К. Гук та ін. ; за ред. В.В. Толкованова]– К. : Крамар, 2011. – 262 с.
42. Чумаченко М. Г. Формування місцевих бюджетів та реформування міжбюджетних відносин : монографія / М. Г. Чумаченко. – К. : МІПА, 2001. – 96 с.
43. Яценко Ю. О. Світовий досвід основ організації фінансового вирівнювання: уроки для України / Ю. О. Яценко // Економіка України.– 2011. – № 6. – с. 77-87.
44. Сідельникова Л.П. Теоретико-методологічні засади визначення податкового потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Л.П.Сідельникова, Н.М.Костіна. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_2/6.pdf
45. Казюк Я.М. Система фінансового вирівнювання та особливості методик визначення Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування 2013 № 1 Механізми державного управління

- міжбюджетних трансфертів: досвід європейських країн / Я.М. Казюк // Сучасні проблеми освіти і науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 січня 2013 року, м. Будапешт. – <http://scaspee.com/6/post/2013/01/35.html> (29 січня 2013 року).
46. Сунцова О. О. Місцеві фінанси : навчальний посібник / О. О. Сунцова. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
  47. Балаєцький Є. О. Концептуальні засади організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах / Є. О. Балаєцький, С. М. Козьменко // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 44. – С. 28–33. 207.
  48. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. –128 с.
  49. Добкін М. М. Реформування місцевого самоврядування й удосконалення діяльності виконавчих органів місцевих рад як невідкладне завдання [Електронний ресурс] / М. М. Добкін // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 130–139. – Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua>.
  50. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» 01.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2233-19>.
  51. Бюджетна система: [підруч.] / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Демянишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.
  52. Велентейчик Н. Ю. Концептуальні основи регулювання міжбюджетних відносин у забезпеченні сталого соціально- економічного розвитку регіонів / Н. Ю. Велентейчик // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В.Даля. – 2014. – № 11 (208). – С. 29–33.
  53. Велентейчик Н. Ю. Міжбюджетні трансферти на сучасному етапі розвитку України / Н. Ю. Велентейчик // [„Економіка і фінанси: теорія і практика”] : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Феодосія, 26–28 верес. 2013 р.). – Луганськ: Ноулідж, 2013. – С. 23– 26.

54. Рябушка Л. Б. Стратегічні напрямки регіонального розвитку у контексті реформування місцевих бюджетів / Л. Б. Рябушка, Г. М. Шамота // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : ДВНЗ „УАБС НБУ”, 2013. – Вип. 37. – С. 158–169.
55. Закон України від 07.12. 2017 №224619 «Про Державний бюджет України на 2018 рік» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
56. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку : моногр. / за наук. ред. д-ра екон. наук проф. А. І. Крисоватого. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 460 с.
57. Повстяна А.С. Самодостатність місцевих бюджетів в умовах розширення самостійності регіонів / А.С. Повстяна // ДонДУУ ♦ МЕНЕДЖЕР ♦ № 2 (68) ♦ 2014 р.- С. 96-101.
58. Атаева А. Г. Муниципальные финансы после реформы местного самоуправления: проблемы и направления совершенствования : материалы I Всероссийской интернет-конференции [Современная российская экономика: проблемы и перспективы развития] [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economyar.narod.ru/ataeva.pdf>
59. Прес-центр ініціативи «Децентралізація» Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/8053>.
60. Казначейська служба України. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: treasury.gov.ua
61. Система місцевих платежів в Україні: теорія, історія, перспективи [Текст] : кол. моногр. / [М. І. Карлін, О. М. Карліна, Л. В. Єлісєєва та ін.] ; за заг. ред. М. І. Карліна, І. О. Цимбалюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 188 с.
62. Войтович Т.Б. Основні проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх подолання / Т.Б. Войтович // Стратегічні орієнтири. – 2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com>
63. Кульчицький М.І. Фінансове територіальне вирівнювання в системі міжбюджетних відносин: моногр./ М.І. Кульчицький, О.В. Заброцька. — Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2015. — 335 с.

64. Маршук Л.М Міжбюджетні трансферти у фінансовому вирівнюванні адміністративно-територіальних формувань / Л.М. Маршук // Економіка і суспільство №10. – 2017. – С. 637-642.
65. Костирко Л. А. Зарубіжний досвід регулювання міжбюджетних відносин та можливості його адаптації в Україні / Л. А. Костирко, Н. Ю. Келентейчик // Часопис економічних реформ №1 (21). -2016. - С. 55-64.
66. Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practices / Ed. by R.W. Boadway, A. Shah. — Washington: The World Bank, 2007. — 622 p.
67. Письменний В.В. Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансового вирівнювання територій / В.В. Письменний // Економіка та держава № 6. – 2017. – С. 24-30.
68. Консультаційна підтримка ре- форми місцевих бюджетів, QCBS-2: остаточний звіт / Світовий банк; Booz, Allen, Hamilton, 2010. – 388 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mmfm.gov.ua/ffle/lmk/316393/ffle/Fma1_report_QCBS-2_ukr.rar
69. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: монографія / І. О. Луніна. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.
70. OECD Fiscal Decentralisation Database [Electronic resource] // The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). – Mode of access: http://www.oecd.org/tax/federalism/oecd-fiscal-decentralisation-database.htm#A_Title .
71. Полинюк Н.І. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин та можливість його використання в Україні / Н.І. Полинюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.6
72. Возняк Г. Особливості міжбюджетних відносин в контексті досягнення фінансової спроможності територіальних громад / Г. Возняк // Світ фінансів 2(51)/2017. – С.17-28.
73. Корень Н. В., Міжбюджетні відносини в умовах бюджетної децентралізації в Україні / Н. В. Корень // Статистика України № 1. – 2016. – С. 27-33.

74. Закон України від 5.02. 2015 № 156-19 —Про державні засади регіональної політики|| [Електронний ресурс]. - Режим доступу: niss.gov.ua/content/.../Prior_reformuv_Shemaeva-6cb4e.pdf
75. Закон України від 5.02. 2015 № 157-19 —Про добровільне об'єднання територіальних громад||. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: niss.gov.ua/content/.../Prior_reformuv_Shemaeva-6cb4e.pdf
76. Державне управління регіональним розвитком України : [монографія] / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.